

Синенко К. О. Проблема формирования медиа-компетентности будущих учителей начальных классов в научной литературе

В статье раскрыта проблема формирования медиа-компетентности будущих учителей начальных классов в научной литературе. Исследовано и раскрыто понятие «медиа-компетентность». Раскрыта сущность и структура понятия медиа-компетентность в современном медиа-пространстве и проанализированы основные подходы к определению показателей развития медиа-компетентности, как составляющая профессиональной компетентности, предполагает способность быть носителем и передатчиком медиа-культурных вкусов и стандартов, эффективно взаимодействовать с медиа-пространством, создавать собственный медиа-продукт и использовать его в образовательном процессе начальной школы.

Ключевые слова: медиа-образование, медиа-компетентность, медиа-средства, будущие учителя начальной школы.

Sinenko K. The Problem of Media Competence of Primary School Teachers in the Scientific Literature

The article revealed the problem theoretically forming media competence of primary school teachers in the scientific literature. Analyzed and disclosed the concept of media competence.. The essence and structure of the concept of media competence in modern media space and analyzes the main approaches to defining indicators of media competence as a component of professional competence, providing the ability to be a carrier and transmitter of media and cultural tastes and standards effectively with the media space create your own media product and use it in education primary school.

Key words: media education, media competence, media facilities, primary school teachers.

Стаття надійшла до редакції 19.01.2017 р.

Прийнято до друку 24.02.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Докучасва В. В.

УДК 371.133

Л. Г. Цибулько

ТВОРЧИСТЬ У СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сучасне суспільство все більше усвідомлює свою залежність від якості освіти, оскільки рівень і система знань істотно впливають на ефективність діяльності людини в соціумі. Прогрес соціально-

економічних перетворень, моральне і духовне зростання суспільства, багато в чому залежить від рівня культури, виховання і постійного розвитку творчих здібностей людини.

Теоретичне осмислення проблеми формування культури педагогічної діяльності є важливим завданням педагогічної науки. Актуальність формування культури педагогічної діяльності обумовлена рядом протиріч: між об'єктивною необхідністю формування культури педагогічної діяльності майбутнього педагога і реальними умовами ВПНЗ; між формуванням гуманістичної спрямованості особистості педагога з високим рівнем усвідомлення цінності людської особистості і традиційною методологією системи вищої освіти, спрямованої на формування людини лише як на фахівця; між вимогами, які суспільство пред'являє до педагога як професіонала, і фактичним рівнем готовності випускників педагогічних закладів освіти до виконання ними своїх професійних функцій; між вимогами сучасної педагогічної науки і здійсненням професійної педагогічної культури майбутніх вихователів.

Безумовно, основною метою освіти є формування усебічно розвиненої духовно розвиненої гуманної особистості і саме через систему освіти здійснюється залучення дітей до культури нових поколінь через сприйняття досвіду, ціннісних орієнтацій цього суспільства, культурних надбань в цілому. Ситуація, що сьогодні склалася в суспільстві, докорінно міняє вимоги, які висувуються перед сучасним педагогом, основною функцією якого стає розвиток і виховання дитини-дошкільника – суб'єкта культури. Це вимагає принципового оновлення системи підготовки майбутнього вихователя та орієнтації її на розвиток особистості педагога дошкільної освіти, здатного до засвоєння способів педагогічної діяльності, оволодіння культурою і технологіями педагогічної роботи з дитиною-дошкільником.

Серед причин, які зумовлюють необхідність оновлення підготовки майбутнього педагога дошкільної педагогіки і психології до творчої діяльності, можна виділити наступні: по-перше – розвиток інноваційних процесів у дошкільній освіті – апробація вітчизняних і зарубіжних освітніх технологій, впровадження авторських навчальних програм, методик, технологій, комп'ютеризація дошкільної освіти, поява нових типів дошкільних закладів, що, в свою чергу, потребує оновлення навчальних планів і програм підготовки фахівців дошкільного профілю, розробки і впровадження нових навчальних курсів і спецкурсів, використання у викладанні нових наукових концепцій, забезпечення практико-орієнтованого характеру навчання, технологізації педагогічного процесу та ін.; по-друге – соціальне замовлення на інноваційно-орієнтованого фахівця, здатного професійно і творчо працювати у галузі дошкільної освіти, запроваджувати нововведення, вміло поєднувати традиційне з новим.

Педагогічна діяльність – це особливий вид діяльності освітнього процесу, що передбачає передачу досвіду і культури, накопичених

людством, від старшого покоління до молодшого, з якої виникають усі результати освіти, в той же час це особливий вид соціальної діяльності.

Шляхи удосконалення професійно-педагогічної дошкільної освіти розглядають Л. Артемова, А. Беленька, А. Богуш, В. Бенера, К. Волинець, Н. Голота, Н. Грама, І. Дичківська, О. Кучерявий, Н. Лисенко, Л. Машкіна, М. Машовець, В. Нестеренко, С. Петренко, Т. Поніманська, І. Шевченко та ін. Дослідженням проблем професійної підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології займаються російські дослідники І. Лавринєць, Н. Морева, С. Силіна та ін. Водночас така важлива проблема, як підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до творчої професійної діяльності не стала предметом спеціальних досліджень вчених і практиків

Високий рівень розвитку загальної культури – найважливіша умова підвищення ефективності і якості професійної діяльності, що сприяє самоудосконаленню і саморозвитку особистості майбутнього вихователя. Формування культури педагогічної діяльності майбутнього педагога витікає із загального розуміння культури, що характерне для людини в різні історичні епохи і розглядається у зв'язку з суспільно-історичними передумовами розвитку цього феномену як динамічного явища, що змінюється в процесі розвитку суспільства, й відображає його цінності. Сукупність педагогічних цінностей утворюють зміст педагогічної культури і характеризують рівень педагогічної культури педагога. Філософія, соціологія, історія, психологія, педагогіка як науки мають безліч визначень культури, які характеризують окремі сторони культури, але не вичерпують її змісту. Звідки педагогічна культура – складова частина духовної культури і соціальної культури в цілому, вона постає як частина загальнолюдської культури і базова культура особистості, вона є динамічною системою, яка постійно міняється в процесі свого розвитку. Показниками високого рівня педагогічної культури слід вважати: гуманістично спрямовану особистість педагога; психолого-педагогічну компетентність і розвинене педагогічне мислення; володіння педагогічними технологіями, знання свого предмета; досвід творчої діяльності; здатність до обґрунтування власної педагогічної системи (дидактичної, виховної, методичної); культура професійної поведінки (педагогічного спілкування, мови, зовнішнього вигляду). Індивідуальна педагогічна культура проявляється в професійній поведінці педагога.

Однією з найважливіших професійних якостей педагога в структурі педагогічної культури є готовність до творчої діяльності. Готовність до творчої діяльності передбачає наявність у педагога високого рівня теоретичної і практичної підготовки: глибокі знання про нові наукові підходи в педагогіці, знання новаторських методик роботи, орієнтація на розробку власних творчих завдань, власних методик, володіння новими педагогічними технологіями, реалізація творчого потенціалу в інноваційному процесі.

Для підготовки педагога, орієнтованого на творчу діяльність необхідно шукати нові підходи, щоб сформувати у нього: розвинену творчу уяву; стійку систему знань, що розкривають суть, структуру і види творчої педагогічної діяльності; уміння цілеспрямовано генерувати нові нестандартні ідеї з використанням інтелектуальних інструментів і механізмів самореалізації; психолого-педагогічні знання і уміння для освоєння і впровадження інноваційних процесів в систему дошкільної освіти; спеціальні психолого-педагогічні методи, прийоми і засоби, використання яких дасть можливість активно залучатися до творчої педагогічної діяльності.

Будь-яка професія впливає на весь спосіб життя людини, але професія педагога у зв'язку з емоційно-вольовим навантаженням, умовами праці, постійним спілкуванням з дитиною-дошкільником більшою мірою, чим інші професії, особистісно забарвлена, тому особисті духовно-моральні якості педагога грають велику роль в досягненні професійного успіху. На думку Л. Виготського «... будь-яка професія педагога накладає типові риси на свого носія» [2, с. 386]. У роботах В. Сухомлинського у числі найбільш значимих рис педагога відмічені прихильність до дітей і емоційна культура учителя.

Педагогічна культура органічно об'єднує в собі тенденції до гуманізму, творчості і характеризується розвиненою здатністю до рішення професійних завдань. Головним критерієм професійної культури педагога є творча за своєю природою діяльність. Особливості формування педагогічної культури майбутнього педагога визначаються: рівнем професійної підготовки; рівнем соціально-педагогічного досвіду; індивідуальними творчими здібностями; психофізіологічними особливостями; віковими особливостями.

Творчість – це високий рівень здібностей, пов'язаний із створенням або відкриттям чого-небудь нового. Ю. Фокін збудував структуру творчого процесу відповідно до асоціативної гіпотези творчості в такій послідовності: об'єкт, джерело інформації; сприйняття інформації, виявлення потреби; накопичення інформації через практику і досвід; мотивація і потреба; виявлення індивідуальністю потреби; усвідомлення і постановка завдання самим об'єктом; поява асоціацій, які залежать від багатства досвіду і ерудиції об'єкту; спрямоване вивчення літератури; відбір варіантів рішення і формулювання гіпотези; реалізація, перевірка і уточнення формулювання. Така послідовність дій, на думку автора, дозволяє сформулювати рекомендації і для індивідуальної, і для колективної творчості.

Володіння знаннями психолого-педагогічного циклу дисциплін створює умови для педагогічної творчості, дає можливість вільно орієнтуватися в потоці педагогічної інформації, вирішувати складні педагогічні завдання. Для успішності творчого процесу педагог дошкільної освіти повинен мати наступні якості такі як: образне і аналітичне мислення, готовність до ризику, почуття гумору,

незалежність суджень, активність, самоконтроль, ініціативність, самостійність, відповідальність. На думку В. Кан-Калика, сутність педагогічної творчості – це діяльність учня і педагога, яка спрямована на постійне рішення безліч іосвітніх і виховних завдань в обставинах, що змінюються, під час яких педагогом виробляються і утілюються в спілкуванні оптимальні, органічні для цієї педагогічної індивідуальності, не стандартизовані педагогічні рішення.

На думку Л. Виготського, педагог-вихователь не може не бути творчою людиною, оскільки усі люди не схожі один на одного і будь-яке педагогічне рішення завжди залежатиме від конкретної ситуації і багатьох чинників, що роблять цю ситуацію не стандартною. Таким чином, суть педагогічної творчості є здатністю вихователя самостійно діяти в різних неповторних педагогічних ситуаціях. Творчу природу педагогічного процесу Л. Виготський представляв не як просте культивування природних даних, а як створення «надприродного» людського життя. «Висловлена думка, написана картина, занотована соната народжуються із стану незручності їх авторів і прагнуть шляхом перевиховання змінити їх у бік найбільшої зручності. К. Станіславський виділяє сім сходинок педагогічної творчості і розкриває шляхи їх реалізації – зосередженість, пильність, безстрашність, спокій, доброзичливість, чарівливість, радість, а до колективної творчості він пред'являв такі вимоги: точність у всьому, дисципліна, порядність, взаємодовіра, творча зосередженість, натхнення, вміння слухати критику, увагу, воля. В. Вернадський головними умовами для продуктивної творчості вважав: проведення детального аналізу; відстежування історії ідей; збирання як можна більшої кількості відомостей про предмет досліджень; глибоке дослідження суті і зв'язку з іншими явищами; вміння бачити за часткою загальне; вивчення загальних закономірностей наукового пізнання; зв'язок науки з іншими галузями знань; рішення і постановка нових проблем. Таким чином, творче обґрунтування ролі і місця навчання педагога творчості в загальнопрофесійній підготовці вихователя і підготовка педагога-творця має велике значення для вищої педагогічної освіти. Навчити вирішувати творчі завдання не можливо, але в процесі навчання можна розвивати такі якості, які допоможуть вирішувати творчі завдання.

Навчання творчому підходу в педагогічній діяльності потрібне ще на етапі підготовки майбутніх вихователів. Для цього необхідно створювати проблемні умови на практичних заняттях і семінарах у формі бесіди, «круглого столу». Готувати виступи на наукових конференціях, брати участь в конкурсах, олімпіадах, в дослідницькій роботі, практикувати спільну роботу з педагогами в період педагогічних практик і інших видів діяльності, які повинні носити постійний характер і входити в заздалегідь сплановану технологію розвитку творчих здібностей студентів. Спільна діяльність майбутніх педагогів сприятиме прагненню студентів до самоудосконалення і самоосвіти.

Таким чином, педагогічна культура є складною соціально-педагогічною системою, основу якої складають педагогічні цінності. Сукупність педагогічних цінностей утворюють зміст педагогічної культури і характеризує рівень педагогічної культури педагога. Педагогічні цінності об'єктивні і відносно стійкі, оскільки формуються в ході розвитку суспільства і дозволяють педагогові співвідносити свою педагогічну діяльність. В процесі підготовки педагог поступово опановує педагогічні цінності, і міра оволодіння педагогічними цінностями є показником його особистісно-професійної педагогічної майстерності.

Список використаної літератури

1. Бенин В. Л. Педагогическая культурология: курс лекций / В. Л. Бенин. – Уфа : БГПУ, 2004. – 515 с. **2. Выготский Л. С.** Педагогическая психология / Л. С. Выготский. – М. : АСТ. Астрель. ЛЮКС, 2005. – 670 с. **3. Немов Р. С.** Психология: в 3 кн. / Р. С. Немов. – М. : Владос, 2001. – Общие основы психологии. Кн. 1. – 2001. – 687 с. **4. Сухомлинский В. А.** Павлышская средняя школа: избранные произведения: в 5 т. / В. А. Сухомлинский. – М. : Просвещение, 1977. – Т. 4. – 1977. – 396 с. **5. Щуркова Н. Е.** Прикладная педагогика / Н. Е. Щуркова. – СПб. : ПИТЕР, 2005. – 365 с. **6. Химинець В. В.** Інноваційна освітня діяльність / В. В. Химинець. – Тернопіль : Мандрівець, 2009. – 360 с.

Цыбулько Л. Г. Творчість у структурі професійно-педагогічної культури майбутнього педагога дошкільної освіти

Стаття присвячена проблемі формування педагогічної культури майбутніх педагогів дошкільних закладів; автор розкриває і аналізує роль творчості у формуванні культури педагогічної діяльності як однієї з найважливіших умов ефективної і якісної освітньої діяльності майбутнього педагога дошкільної освіти.

Ключові слова: педагогічна діяльність, педагогічна культура, професійна педагогічна діяльність, педагогічна творчість, педагог дошкільної освіти.

Цыбулько Л. Г. Творчество в структуре профессионально-педагогической культуры будущего педагога дошкольного образования

Статья посвящена проблеме формирования педагогической культуры будущих педагогов дошкольных заведений; автор раскрывает и анализирует роль творчества в формировании культуры педагогической деятельности как одного из важнейших условий эффективной и качественной образовательной деятельности будущего педагога дошкольного образования.

Ключевые слова: педагогическая деятельность, педагогическая культура, профессиональная педагогическая деятельность, педагогическое творчество, педагог дошкольного образования.

Tsybulko L. Work in Structure of Professionally-pedagogical Culture of Future Teacher of Preschool Education

The article is sanctified to the problem of forming of pedagogical culture of future teachers of preschool establishments; an author exposes and analyses the role of work in forming of culture of pedagogical activity as one of major terms of effective and quality educational activity of future teacher of preschool education.

A pedagogical culture organically unites in itself tendencies to humanism, to work and characterized by the developed capacity for the decision of professional tasks. The main criterion of professional culture of teacher is creative on the nature activity. The features of forming of pedagogical culture of future teacher are determined: - by the level of professional preparation; - by the level of socialpedagogical experience; - by individual creative capabilities; - by психофізіологічними features; - by age-old features. A pedagogical culture is difficult socialpedagogical education basis of that is made by pedagogical values. Totality of pedagogical values forms maintenance of pedagogical culture and characterizes the level of pedagogical culture of teacher. Pedagogical values are objective and relatively proof, as formed during development of society and allow to the teacher to correlate the pedagogical activity. In the process of preparation a teacher gradually seizes pedagogical values, and a measure of capture pedagogical values is the index of him personally-professional pedagogical level of culture.

Key words: pedagogical activity, pedagogical culture, professional pedagogical activity, pedagogical work, teacher of preschool education.

Стаття надійшла до редакції 11.01.2017 р.

Прийнято до друку 24.02.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Омельченко С. О.

УДК 159.923

Х. А. Шапаренко

**ОСОБИСТІСНЕ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО
ПЕДАГОГА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Сучасне оновлення соціально-економічного життя суспільства, зміна духовних, національних пріоритетів призвели до трансформації соціального замовлення у системі освіти. Основною метою освітнього процесу, згідно з Національною доктриною розвитку освіти України у